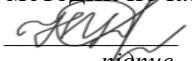

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри теорії та
методик початкової освіти

підпис Наталія МЄЛЄКСЦЕВА

26 серпня 2025 р.

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ВИРОБНИЧА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ПРАКТИКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Початкова освіта
спеціальності А3 Початкова освіта
галузі знань А Освіта
мова навчання українська

2025-2026 навчальний рік

Розробники програми:

Наталія БАХМАТ, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методик початкової освіти, гарант освітньо-професійної програми
Людмила МОСКОВЧУК, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти.

Ухвалено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти
Протокол №10 від 26 серпня 2025 року

Гарант освітньо-професійної програми

Наталія БАХМАТ

ЗМІСТ

1.1. ВСТУП.....	4
1.2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ. Перелік компетентностей для набуття здобувачем під час проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі.....	5
1.3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ.....	7
1.3.1 Бази практики	7
1.3.2 Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти	7
1.4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ	9
1.5. ЕТАПИ ПРАКТИКИ	11
1.6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	13
1.7. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	13
1.8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ.....	17
1.9. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ.....	18
1.10 МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ.....	19
1.11 ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	22
1.12 ОХОРОНА ПРАЦІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО- МЕТОДИЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	23
1.12.1 ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	23
1.12.2 ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	24
1.13 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	29

1.1 ВСТУП

Академічна характеристика виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі

Галузь знань	A1 Освіта
Спеціальність	A3 Початкова освіта
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Рік навчання	1
Семестр	2
Термін практики	6 тижнів
Кількість годин	270
Кількість кредитів ECTS	9
Присвоювана кваліфікація	Освітня кваліфікація: магістр початкової освіти. Професійна кваліфікація: вчитель-магістр початкової освіти
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

Виробнича організаційно-методична практика в початковій школі є обов'язковим освітнім компонентом професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Початкова освіта» галузі знань А Освіта за спеціальністю А3 Початкова освіта і має на меті формування та розвиток інтегральної, загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей здобувачів вищої освіти для здійснення організаційно-методичної, дослідницької й інноваційної діяльності в галузі початкової освіти на посаді вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти.

Практика передбачає самостійне виконання студентами обов'язків учителя початкових класів, а також завдань організаційно-методичного та науково-дослідницького характеру з теми магістерського дослідження.

Програма виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі здобувачів освітнього ступеня «магістр» розроблена відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», навчальних планів підготовки магістра галузі знань А Освіта спеціальності А3 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта», затвердженою вченою

радою К-ПНУ ім. Івана Огієнка (редакція від 28 березня 2025 р. протокол №3), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08 квітня 1993 р. №93 (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 1993 р. за №35), Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти К-ПНУ ім. Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (нова редакція, протокол №10 від 30 серпня 2021 р.) з урахуванням Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті ім. Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (нова редакція, протокол №1 від 30 січня 2025 р.), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в К-ПНУ ім. Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (нова редакція, протокол №6 від 27 червня 2024 р.), Професійного стандарту за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затвердженого Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (№1225 від 29 серпня 2024 р.), відповідних листів та рекомендацій МОНУ, наказів ректора К-ПНУ ім. Івана Огієнка та інших нормативно-правових актів у галузі освіти.

1.2 МЕТА, ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі здобувачів рівня вищої освіти «магістр» – формування здатності моделювати, проектувати та реалізовувати професійно-педагогічну та науково-дослідну діяльність в освітньому процесі початкової школи; використовувати інновації та застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності в галузі майбутньої професії, здійснювати організаційно-методичну роботу в закладі загальної середньої освіти.

Завдання практики:

- формувати уміння і навички аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження;
- застосовувати вміння і навички продуктивно, нестандартно організувати і проводити навчання й виховання учнів початкових класів, забезпечуючи розвиток творчості дітей через використання інноваційних технологій;
- формувати уміння і навички інтегрувати інновації у власну педагогічну практику, адаптувати їх до різних умов освітнього процесу та сучасних вимог до педагогічної діяльності з урахуванням особливостей діяльності закладу, індивідуальних потреб учнів;
- формувати уміння і навички взаємодіяти з іншими колегами, здобувачами вищої освіти та батьками молодших школярів на засадах партнерства та підтримки;
- формувати уміння і навички брати участь у засіданні педагогічної ради закладу освіти, професійної спільноти вчителів початкових класів,

роботі конференцій, семінарів, клубів та інших заходах;

– ознайомити з формами індивідуальної методичної роботи педагогів, особливостями функціонування шкільної професійної спільноти вчителів початкових класів;

– проаналізувати й узагальнити досвід учителів початкових класів відповідного ЗЗСО;

– формувати уміння і навички науково-дослідної роботи з теми кваліфікаційної роботи.

Перелік програмних компетентностей для набуття здобувачем другого (магістерського) рівня вищої освіти під час проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати дослідницькі та/або інноваційні задачі у сфері початкової освіти	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК 02	Здатність генерувати нові ідеї, креативність
	ЗК 03	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість
	ЗК 04	Здатність працювати автономно
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)	СК 03	Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти
	СК 04	Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях
	СК 05	Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя
	СК 06	Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності
	СК 07	Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти
	СК 08	Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та перспективи, оцінювати результати діяльності команд і колективів
	СК 09	Здатність моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи

Програмні результати навчання

ПРН 03	Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу
ПРН 04	Організовувати та управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців у стандартних, нестандартних та невизначених умовах
ПРН 05	Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу
ПРН 06	Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності
ПРН 10	Застосовувати методи та прийоми навчання, виховання та розвитку здобувачів першого рівня, педагогічні інновації, оцінювати результативність їх застосування у сфері початкової освіти

1.3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

1.3.1 Бази практики

Базами виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка є заклади загальної середньої освіти Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області та ЗЗСО України, які забезпечують виконання програми практики.

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за погодженням з керівником практики та з кафедрою теорії та методик початкової освіти, обирати для себе базу проходження практики і пропонувати її для укладання відповідного договору.

З базами практики завчасно укладаються Договори на її проведення. Укладання договорів завершується не пізніше, ніж за 10 днів до її проведення.

1.3.2 Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти

Для безпосереднього керівництва практикою кожного студента відповідно до навчального навантаження викладачів завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти призначає безпосередніх керівників.

Керівник практики здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти від кафедри:

– контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;

– розробляє та погоджує із завідувачем кафедри теорії та методик початкової освіти тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей та видає їх здобувачам освіти;

- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- узгоджує з керівником практики від закладу загальної середньої освіти тощо індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань організації практики;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- контролює виконання програми практики та дотримання термінів її проведення;
- надає методичну допомогу здобувачам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до дипломної роботи; у складанні планів роботи, перевіряє робочу документацію;
- надає консультації, методичну допомогу здобувачам у процесі підготовки до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- проводить консультації з обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів-практикантів;
- приймає звіти з практики (у складі комісії);
- здає звіти здобувачів про практику на кафедрі;
- готує звіт про проведення виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі.

Керівник практики від бази практики (здійснює загальне керівництво практикою, несе особисту відповідальність за проведення практики):

- розподіляє здобувачів за робочими місцями відповідно до графіку проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на підприємстві та на робочому місці під час виконання конкретних видів робіт;
- ознайомлює здобувачів з організацією робіт на конкретному робочому місці;

- забезпечує виконання графіків проходження практики в початкових класах закладу загальної середньої освіти;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами-практикантами сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання дипломних робіт;
- оцінює якість проходження практики здобувачами, складає на них характеристики з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

Обов'язки здобувачів рівня вищої освіти «магістр»:

- до початку практики пройти в Університеті інструктаж з охорони праці;
- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вести щоденник практики;
- вивчити та суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку ЗЗСО;
- відповідати за виконану роботу та її результати;
- своєчасно виконати програму практики, подати звіт та захистити його у терміни, визначені кафедрою.

1.4 ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Виробнича організаційно-методична практика в початковій школі складається з двох змістових модулів

I змістовий модуль – організаційно-методична робота

1. Вивчення й аналіз:

- законодавчих актів, що визначають діяльність закладів освіти, зокрема Конституції України, закону України «Про освіту», Конвенції про права дитини тощо;
- нормативно-правових актів, інструктивно-методичних матеріалів, що визначають зміст і завдання освітньої роботи у початковій школі;
- змісту і вимог Державного стандарту початкової освіти, навчального плану і освітніх програм, підручників для 1-4 класів;
- критеріїв оцінювання досягнень учнів 1-2, 3-4 класів;
- нормативних документів із питань безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу;

- Рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо організації освітнього процесу у ЗЗСО на навчальний рік;
- річного плану роботи закладу освіти, наказів адміністрації закладу освіти щодо організації і планування освітнього процесу в початковій школі;
- Професійного стандарту за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затвердженого Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (№1225 від 29 серпня 2024 р.);
- Посадової інструкції вчителя початкових класів (код КП 2331);
- Посадової інструкції та документації вихователя ГПД;
- Положення Про центр професійного розвитку педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672; Про професійну спільноту вчителів початкових класів відповідного ЗЗСО;
- форм індивідуальної методичної роботи педагога відповідного класу тощо;
- роботи професійної спільноти вчителів початкових класів.

2. Спостереження та аналіз уроків класовода, інших учителів класу згідно з розкладом щодо використання різноманітних підходів до розв'язання проблеми з теми кваліфікаційного дослідження (1 тиждень проходження практики).

3. Моделювання інноваційного освітнього середовища (апробація інноваційних педагогічних технологій, методик щодо вдосконалення аспектів навчання і виховання молодших школярів, 2-6 тиждень проходження практики).

4. Підготовка практичного матеріалу з теми кваліфікаційного дослідження (програма, завдання до діагностичних робіт та експериментального навчання, методичні рекомендації тощо).

5. Відвідування батьківських зборів, виступи перед батьками з короткими повідомленнями за темою кваліфікаційного дослідження.

II змістовий модуль – науково-дослідницька робота

1. Вивчення за допомогою допомогою емпіричних методів (спостереження, опитування, тестування, вивчення шкільної документації та учнівських робіт тощо) інтересу класовода та інших вчителів початкових класів та вихователів ГПД ЗЗСО до досліджуваної проблеми, а також їхнього досвіду щодо розв'язання та запобігання їй.

2. Підготовка доповіді-висновку про стан досліджуваної проблеми в освітній діяльності відповідного класу ЗЗСО.

3. Опис та обробка отриманих результатів кваліфікаційного дослідження за допомогою математичних методів.

4. Підготовка та подання до друку статті з теми кваліфікаційного дослідження за підсумками проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі у збірниках наукових праць.

5. Участь у настановній і підсумковій конференціях із виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі.

6. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

1.5 ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Завдання виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі реалізуються у три етапи: 1 – організаційний, 2 – основний, 3 – підсумковий.

I. Організаційний етап

1. **Участь у настановній конференції.** Одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації. Призначення старост груп у кожен заклад загальної середньої освіти для ведення обліку відвідування студентами практики, складання графіку проведення залікових уроків та виховних заходів.

2. **Ознайомлення** з адміністрацією ЗЗСО, класоводом, керівником професійної спільноти вчителів початкових класів, специфікою організації освітнього процесу в початковій школі, основними нормативними документами, що регламентують роботу початкової школи:

- Державним стандартом початкової освіти;
- Професійним стандартом за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»;
- Типовими освітніми програмами для закладів загальної середньої освіти (1–2, 3–4 класи);
- Рекомендаціями Міністерства освіти і науки України щодо організації освітнього процесу у ЗЗСО на навчальний рік;
- Посадовою інструкцією вчителя початкових класів (код КП 2331);
- Посадовою інструкцією та документацією вихователя ГПД;
- Положеннями Про центр професійного розвитку педагогічних працівників та професійну спільноту вчителів початкових класів;
- календарним плануванням уроків на II семестр для відповідного класу;
- планом виховної роботи на II семестр для відповідного класу.

3. Складання індивідуального плану виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі.

4. Вивчення календарного планування уроків та плану виховної роботи у відповідному класі на період практики. Вибір тем експериментального навчання та узгодження дат їх проведення з класоводом та керівником практики.

5. Вивчення форм індивідуальної методичної роботи педагога відповідного класу.

6. Вивчення плану роботи професійної спільноти вчителів початкових класів.

7. Ознайомлення з основними формами роботи класовода з батьками, планом проведення батьківських зборів на II семестр. Вибір теми для виступу.

8. Консультації з класоводом, учителями класу, керівниками практики щодо виконання завдань практики.

II. Основний етап

1. Вивчення інтересу та досвіду роботи класовода та інших вчителів класу відповідного ЗЗСО щодо використання різноманітних підходів до розв'язання проблеми кваліфікаційного дослідження.

2. Спостереження й аналіз особливостей проведення уроків, виховних заходів класоводом, вихователем ГПД, вчителями-предметниками у відповідному класі щодо використання різноманітних підходів до розв'язання проблеми кваліфікаційного дослідження (1 тиждень проходження практики).

3. Моделювання інноваційного освітнього середовища (апробація інноваційних педагогічних технологій, методик, системи експериментальних заходів щодо вдосконалення окремих аспектів навчання і виховання молодших школярів, 2-6 тиждень проходження практики).

4. Спостереження й аналіз індивідуальної методичної роботи класовода.

5. Аналіз роботи професійної спільноти вчителів початкових класів ЗЗСО.

6. Участь у проведенні батьківських зборів у формі виступу на тему кваліфікаційного дослідження.

7. Вивчення професійної діяльності/передового педагогічного досвіду/ форм індивідуальної методичної роботи класовода відповідного ЗЗСО.

8. Виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру з теми кваліфікаційного дослідження (спостереження, опитування, анкетування, педагогічний експеримент та ін.).

9. Підготовка доповіді на тему кваліфікаційного дослідження за результатами проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі для участі у студентських наукових конференціях.

10. Написання статті/тез на тему кваліфікаційного дослідження за результатами проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі для публікації у збірниках наукових праць здобувачів вищої освіти.

III. Підсумковий етап

1. Написання звіту та самоаналізу про виконання програми виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі.

2. Оформлення, упорядкування та подання на перевірку звітної документації.

3. Участь у звітній конференції за підсумками виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі.

1.6 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Під час практики здобувачі вищої освіти виконують індивідуальні науково-дослідні завдання з теми кваліфікаційного дослідження (педагогічний експеримент).

Після вибору теми здобувач вищої освіти опрацьовує необхідні літературні джерела, розробляє план і методику дослідження (тести, методики, плани педагогічних спостережень, питання для анкетувань, бесід чи інтерв'ю, завдання для констатувального, формувального та контрольного експерименту тощо), обговорює їх з керівником практики від кафедри теорії та методик початкової освіти, домовляється з адміністрацією ЗЗСО та вчителями початкових класів про час та форму експериментальних досліджень.

За матеріалами досліджень студент/ка готує доповідь на науково-практичну конференцію та статтю/тези до збірника наукових праць.

1.7 ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання діяльності здобувача освітнього ступеня «магістр» під час практики; оцінка звітної документації та захисту практики; характеристика керівника практики від ЗЗСО; відгук керівника практики від кафедри теорії та методик початкової освіти; підсумковий контроль (диференційований залік).

1.8 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

1. Рівень виконання програми практики (організаційно-методичної та науково-дослідницької роботи, змісту та оформлення звітної документації, захисту практики).

2. Рівень розвитку професійних компетентностей (мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, психологічної, емоційно-етичної, педагогічного партнерства, здоров'язбережувальної, проєктувальної, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної, інноваційної, здатності до навчання впродовж життя, рефлексивної).

3. Рівень сформованості професійно-педагогічних якостей та здібностей особистості (гуманістичне спрямування (*любов до дітей, емоційна чутливість і емпатія, доброзичливість, опора на позитивне в становленні особистості кожної дитини*), комунікабельність, організаторські схильності, перцептивні здібності (*професійна пильність, спостережливість*), динамізм (*внутрішня енергія, гнучкість, ініціатива*), відповідальність, дисциплінованість, професійне спрямування, креативність, інформаційна здатність, емоційна стійкість (*самовладання, саморегуляція, самоконтроль*), артистизм, інтелігентність, працьовитість тощо).

Оцінювання організаційно-методичної роботи здобувача вищої освіти відбувається за критеріями: рівень інноваційного формату організації освітнього процесу у початкових класах (застосування інноваційних

педагогічних технологій і методик щодо вдосконалення аспектів навчання і виховання молодших школярів); рівень відповідності опису професійної діяльності / передового педагогічного досвіду / форм індивідуальної методичної роботи класовода, аналізу роботи професійної спільноти вчителів початкових класів вимогам до змісту та технічного оформлення.

**Зміст критеріїв оцінювання результатів виконання
організаційно-методичної роботи здобувача вищої освіти**

Критерії оцінювання	Рівні, оцінка за національною шкалою та шкалою ЄКТС			
1. Моделювання інноваційного освітнього середовища	низький, незадовільно FX (25-41) F (24 і менше)	середній, задовільно D (51-55) E (42-50)	достатній, добре B (61-65) C (56-60)	високий, відмінно A 66-70
<i>Уміння чітко і зрозуміло визначити мету і завдання експериментального навчання</i>	Мета і завдання не поставлені або майже не ставляться	Мета і завдання поставлені, але без будь-якої системи	Мета і завдання не завжди чітко сформульовані	Мета і завдання визначені точно, чітко і ясно
<i>Наявність чіткого плану</i>	План експериментального навчання не відповідає елементарним вимогам	План експериментального навчання складений за шаблоном	План експериментального навчання обґрунтований, але не корегується зі змінами	План експериментального навчання обґрунтований і коректується відповідно до умов
<i>Реалізація накресленої мети і завдань у ході експериментального навчання</i>	Мета і завдання експериментального навчання не реалізовані	Мета і завдання експериментального навчання реалізовані частково	Мета і завдання експериментального навчання реалізовані не повністю	Мета і завдання експериментального навчання реалізовані повністю
<i>Ступінь розкриття теми експериментального навчання, теоретичний рівень викладання матеріалу</i>	Матеріал перенавантажений зайвими фактами, головні теоретичні положення не виокремлені	Матеріал викладено схематично, узагальнено, непереконливо	Матеріал викладено на переконливих прикладах, конкретних фактах, необхідних аргументах, але не були сформульовані теоретичні висновки	Конкретні факти співвіднесені із загальними теоретичними висновками правильно, головне чітко виділено практикантом, переконливо доведено

<p>Обґрунтованість вибору педагогічних умов, інноваційних технологій, форм, методів, прийомів і засобів навчання/виховання учнів початкових класів, їх актуальність, новизна, оригінальність, результативність, раціональність і перспективність</p>	<p>Обрані/розроблені педагогічні умови, технології, форми, методи, прийоми і засоби навчання/виховання учнів початкових класів, які застосовувались, є неактуальними, не новими, неефективними, неоптимальними та безперспективними, не відповідають меті та завданням кваліфікаційного дослідження, змісту і характеру навчального матеріалу, віковим особливостям молодших школярів</p>	<p>Обрані/розроблені педагогічні умови, технології, форми, методи, прийоми і засоби навчання/виховання учнів початкових класів, які застосовувались, відповідають змісту і характеру навчального матеріалу, віковим особливостям молодших школярів, але тільки частково відповідають меті та завданням кваліфікаційного дослідження. Неактуальні, шаблонні, нераціональні, з невисоким рівнем результативності</p>	<p>Обрані/розроблені педагогічні умови, інноваційні технології, форми, методи, прийоми і засоби навчання/виховання учнів початкових класів, які застосовувались відповідають меті та завданням кваліфікаційного дослідження, змісту і характеру навчального матеріалу, віковим особливостям молодших школярів. Характеризуються актуальністю, результативністю, але є нераціональними та стандартними.</p>	<p>Обрані/розроблені педагогічні умови, інноваційні технології, форми, методи, прийоми і засоби навчання/виховання учнів початкових класів, які застосовувались, відповідають меті та завданням кваліфікаційного дослідження, змісту і характеру навчального матеріалу, віковим особливостям молодших школярів. Характеризуються актуальністю, новизною, оригінальністю, результативністю, раціональністю і перспективністю</p>
<p>Диференційований підхід до учнів</p>	<p>Завдання не диференційовано за обсягом, змістом, складністю; практикант не проводить інструктаж щодо організації роботи</p>	<p>Завдання диференційовані за одним із параметрів (обсяг, зміст і складність), практикант не проводить інструктаж щодо організації роботи</p>	<p>Завдання диференційовані за двома параметрами (обсяг/зміст/складність); практикант проводить інструктаж щодо організації роботи</p>	<p>Завдання диференційовані за обсягом, змістом, складністю; практикант проводить інструктаж щодо організації роботи</p>
<p>Рефлексія (якість самоаналізу результатів)</p>	<p>Практикант не знаходить у своїй експериментальній діяльності недоліків</p>	<p>Практикант зазначає частину недоліків в експериментальній діяльності, які є, але не може пояснити їхню причину</p>	<p>Практикант відзначив недоліки в експериментальній роботі та вказав позитивні сторони, але не може їх пояснити</p>	<p>Практикант відзначив недоліки та вказав позитивні сторони у своїй експериментальній роботі, окреслив шляхи удосконалення освітнього процесу</p>

2. Опис професійної діяльності / передового педагогічного досвіду / форм індивідуальної методичної роботи класовода, аналіз роботи професійної спільноти вчителів початкових класів	Професійну діяльність / передовий педагогічний досвід / форми індивідуальної методичної роботи класовода, роботу професійної спільноти вчителів початкових класів ЗЗСО не проаналізовано або проаналізовано з грубими помилками	Аналіз професійної діяльності / передового педагогічного досвіду / форм індивідуальної методичної роботи класовода, роботи професійної спільноти вчителів початкових класів ЗЗСО поверховий, неусвідомлений, без використання орієнтовних зразків	Аналіз професійної діяльності / передового педагогічного досвіду / форм індивідуальної методичної роботи класовода, роботи професійної спільноти вчителів початкових класів ЗЗСО з використанням орієнтовних зразків, але з деякими помилками	Грунтовний творчий аналіз професійної діяльності / передового педагогічного досвіду/ форм індивідуальної методичної роботи класовода, роботи професійної спільноти вчителів початкових класів ЗЗСО, відповідає вимогам до змісту та технічного оформлення
--	---	---	---	---

Оцінювання науково-дослідницької роботи здобувача вищої освіти відбувається за критерієм: рівень відповідності статті та тексту доповіді темі кваліфікаційного дослідження, вимогам до змісту та технічного оформлення.

Шкала та критерії оцінювання результатів виконання науково-дослідницької роботи здобувача вищої освіти

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію оцінювання	Опис критерію оцінювання
1	2	3
20 А	Високий рівень досягнення результатів навчання	Стаття/тези і текст доповіді відповідають темі кваліфікаційного дослідження, вимогам до змісту та технічного оформлення
16-19 С-В	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Стаття/тези і текст доповіді відповідають темі кваліфікаційного дослідження, оформлені відповідно до вимог, але зі деякими огріхами
12-15 Е-Д	Середній рівень досягнення результатів навчання	Стаття/тези і текст доповіді з теми кваліфікаційного дослідження, проте не відповідають вимогам до змісту та технічного оформлення
0-11 F-FX	Низький рівень досягнення результатів навчання	Статтю/тези, текст доповіді не підготовлено або їх зміст не відповідає темі кваліфікаційного дослідження / з порушенням академічної доброчесності

Оцінювання звітної документації та захисту практики здобувача вищої освіти відбувається за критеріями: дотримання термінів здачі звітної документації та захисту практики; включення у зміст звіту результатів

виконання усіх завдань практики; аргументованість виступу на підсумковій конференції.

**Шкала та критерії оцінювання звітної документації
та захисту практики здобувача вищої освіти**

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію оцінювання	Опис критерію оцінювання
1	2	3
10 А	Високий рівень досягнення результатів навчання	Звітну документацію подано у встановлений термін, зміст звіту містить результати виконання усіх завдань практики та пропозиції щодо її удосконалення; у щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі. Впевнено й аргументовано представлено звіт на підсумковій конференції
8-9 С-В	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Звітну документацію подано у встановлений термін, зміст звіту містить результати виконання усіх завдань практики та пропозиції щодо її удосконалення, але оформлений зі деякими огріхами; у щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі. Захист звіту на підсумковій конференції аргументований, але зі деякими неточностями
6-7 Е-Д	Середній рівень досягнення результатів навчання	Звітна документація не повністю оформлена або зі помилками; представлений звіт відповідає вимогам програми практики, але з певними огріхами у структурі та змісті, відсутні пропозиції щодо її удосконалення. Щоденник містить не повний аналіз змісту роботи. Захист звіту на підсумковій конференції поверховий, з помилками
0-5 F-FX	Низький рівень досягнення результатів навчання	Звітна документація оформлена частково. Частина обов'язкових елементів звіту та щоденник відсутні. Здобувач не захистив звіт у визначені терміни

1.9 ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ

Звітна документація:

1. **Звіт про виконання програми виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі** (див. Додаток Б.1, Б.2).

2. **Щоденник практики** (див. Додаток В).

3. **Відомості про виконання організаційно-методичної роботи** (див. Додатки Г.1–Г.9):

➤ клас, прізвище, ім'я, по батькові класовода та вихователя, список учнів;

➤ розклад уроків, календарно-тематичне планування, план виховної роботи на період практики у відповідному класі;

➤ практичний матеріал з теми кваліфікаційного дослідження (програма/завдання діагностичних робіт та експериментального навчання, методичні рекомендації тощо)

➤ опис професійної діяльності / передового педагогічного досвіду / індивідуальної методичної роботи класовода відповідного ЗЗСО (план опису, структуру портфоліо педагога див. Додатки Г.3 – Г.6);

➤ матеріали аналізу роботи професійної спільноти вчителів початкових класів ЗЗСО (положення про професійну спільноту педагогічних працівників, орієнтовний зразок та критерії аналізу див. Додаток Г.7 – Г.9);

4. **Відомості про виконання науково-дослідницької роботи** (див. Додатки Д.1–Д.3):

➤ доповідь-висновок про стан досліджуваної проблеми в освітній діяльності відповідного класу ЗЗСО;

➤ опис спостережень, експериментів, анкетувань із теми кваліфікаційного дослідження;

➤ стаття, текст доповіді до наукової конференції на тему кваліфікаційного дослідження за результатами проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі (вимоги до змісту та технічного оформлення наукової статті див. Додатки Д.2–Д.3).

Рекомендації до оформлення звітної документації:

Матеріали виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі мають бути набрані на комп'ютері.

Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку (див. Додаток А), що містить підписи керівників практики із зазначенням посади, наукового ступеня, вченого звання, ПІБ.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

– обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору (але не менше 5 сторінок);

– текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 25 мм, правого – 10 мм;

– титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. Додаток Б.1).

Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем освітнього ступеня «магістр» усіх розділів програми практики. Обов'язковим є наявність висновків та пропозицій щодо проходження практики.

Розділи й окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності та конкретизовані (див. Додаток Б.2).

На останній сторінці звіту ставиться дата і підпис практиканта, оцінка і підпис безпосереднього керівника практики від закладу ЗЗСО, керівника практики від кафедри теорії та методик початкової освіти. Загальна оцінка виставляється керівником практики від випускової кафедри теорії та методик початкової освіти на основі рішення комісії із захисту практики.

Зразки оформлення звітної документації подано у додатках (див. Додатки А, Б, В, Г, Д, Е)

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики педагогічного факультету у триденний термін після її завершення. Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошується додатково.

1.10 МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Оцінка за проходження виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі є комплексною. Пропонується таке співвідношення вагомості головних об'єктів оцінювання під час практичної діяльності здобувача освітнього ступеня «магістр»: організаційно-методична робота (70 балів), науково-дослідницька (20 балів), якість підготовки звітної документації та захист основних положень звіту виробничої організаційно-методичної практики в початковій школі на підсумковій конференції (10 балів).

Розподіл балів оцінювання практики

№	Вид звітної роботи	Максимальна кількість балів	Примітка Оцінка за шкалою ECTS
1	Організаційно-методична	70	A (66-70) B (61-65) C (56-60) D (51-55) E (42-50) FX (25-41) F (24 і менше)
2	Науково-дослідницька	20	A (20) B (18-19) C (16-17) D (14-15) E (12-13) FX (9-11) F (8 і менше)

3	Якість підготовки звітної документації. Захист практики	10	A (10) B (9) C (8) D (7) E (6) FX (5) F (4 і менше)
Всього		100	

Підсумкове оцінювання виконання програми практики здобувачем вищої освіти відбувається за критеріями: рівень виконання програми практики, рівень розвитку професійних компетентностей, рівень сформованості професійно-педагогічних якостей та здібностей особистості

**Загальна шкала та критерії оцінювання
виконання програми виробничої організаційно-методичної практики
здобувачем вищої освіти**

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію оцінювання	Опис критерію оцінювання
1	2	3
90-100	Високий рівень досягнення результатів навчання	Усі завдання практики виконано у повному обсязі. Здобувач вищої освіти творчо застосовував теоретичні знання при виконанні завдань практики, якість роботи перевищила очікування. Оволодів професійними компетентностями на високому рівні, придбав значну кількість професійних умінь і навичок за всіма напрямками діяльності вчителя початкових класів. Студентом продемонстровано високий рівень психолого-педагогічної майстерності (гуманістичне спрямування, комунікабельність, організаторські схильності, перцептивні здібності, динамізм, відповідальність, дисциплінованість, професійне спрямування, креативність, інформаційна здатність, емоційна стійкість, артистизм, інтелігентність, працьовитість тощо
75-89	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти повністю виконав програму практики, проте в ході виконання завдань допущено помилки. Досить повно застосовував теоретичні знання при виконанні завдань практики, якість роботи відповідала очікуванням. Оволодів професійними компетентностями на достатньому рівні, придбав достатню кількість професійних умінь і навичок за всіма напрямками діяльності вчителя початкових класів. Особистісними характеристиками є гуманістичне спрямування, відповідальність дисциплінованість, інтелігентність, працьовитість, професійне спрямування, емоційна скутість і невпевненість

60-74	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти виконав програму практики в неповному обсязі, в ході виконання завдань допущено значні помилки. Здобувач вищої освіти на достатньому рівні застосовував теоретичні знання при виконанні завдань практики, проте якість роботи не завжди відповідала очікуванням, час від часу були потрібні перевірка та коригування для забезпечення якості. Оволодів професійними компетентностями на середньому рівні, придбав окремі професійні уміння та навички за всіма напрямками діяльності вчителя початкових класів. Особистісними характеристиками є недисциплінованість, недосконалий прояв професійного спрямування, емоційна скутість і невпевненість
0-59	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти не виконав програму практики. Застосовував теоретичні знання при виконанні завдань практики фрагментарно, якість роботи була низькою, постійно необхідно було перевіряти/переробляти для забезпечення якості. Оволодів професійними компетентностями на низькому рівні, майже не придбав професійних умінь і навичок за всіма напрямками діяльності вчителя початкових класів. Особистісними характеристиками є недисциплінованість, пасивність, відсутність професійного спрямування тощо

Загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані здобувача за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS.

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A (відмінно)	Відмінно
82–89	B (дуже добре)	Добре
75–81	C (добре)	
67–74	D (задовільно)	Задовільно
60–66	E(достатньо)	
35–59	FX (незадовільно з можливістю повторного захисту)	Незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики)	

1.11 ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

1. Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Формою звітності з практики є письмовий звіт. Письмовий звіт разом із іншими документами (індивідуальне завдання, щоденник, характеристика та ін.) подається на рецензування керівнику практики від випускової кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від випускової кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист. Щоденник є частиною звіту студента. Звіт підписує здобувач вищої освіти. Звітні матеріали виробничої практики студентів (щоденник, звіт) зберігаються на випусковій кафедрі упродовж трьох років.

2. Звіт з практики захищається здобувачем у комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики зі спеціальності АЗ Початкова освіта. До складу комісії (не менше трьох осіб) входять: факультетський керівник практики зі спеціальності АЗ Початкова освіта, керівники практики від кафедри теорії та методик початкової освіти, і, за можливості, керівники практики від ЗЗСО, а також викладачі дисциплін фахової підготовки. Комісія оцінює результати практики здобувачів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів вищої освіти впродовж десяти календарних днів після завершення практики. Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик. У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік з практики в період сесії, що відбувається після практики.

3. Результати заліку із практики враховують: оцінку результатів виробничої роботи здобувача вищої освіти, подану в характеристиці керівника практики від ЗЗСО; оцінку результатів виконання програми практики (організаційно-методичної та науково-дослідницької роботи, звітної документації та захисту практики); відгук керівника практики від кафедри теорії та методик початкової освіти, зафіксований у щоденнику; додаткові умови оцінювання результатів практики від випускової кафедри теорії та методик початкової освіти: рівень розвитку професійних компетентностей та сформованості професійно-педагогічних якостей та здібностей особистості здобувача вищої освіти.

4. Оцінка за практику вноситься у відомість обліку успішності здобувача, в залікову книжку / індивідуальний навчальний план здобувача за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом із його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

5. Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надане право на проходження практики повторно за умов, визначених Університетом та погоджених з базою практики. Здобувача вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховують з Університету.

1.12 ОХОРОНА ПРАЦІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

1.12.1 ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Загальні положення

1.1. Практика є невід'ємною складовою частиною процесу професійної підготовки студентів в Університеті та проводиться на оснащених відповідним чином базах Університету.

1.2. Практика студентів Університету проводиться на базах, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

1.3. Студенти можуть бути направлені на практику тільки на ті бази, з якими Університет завчасно уклав договір на її проведення за встановленою формою.

1.4. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць студентів-практикантів відповідальними за організацію проведення практики особами.

1.5. Обов'язковою умовою допущення студентів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового і професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.

2. Вимоги безпеки під час практики

2.1. Під час прибуття на базу практики студент-практикант повинен отримати вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці та поставити підпис у відповідних журналах інструктажу.

2.2. Студент має бути ознайомлений про те, що під час виконання професійних обов'язків на нього можуть впливати такі шкідливі або небезпечні чинники, як: висока психофізіологічна напруга; висока концентрація уваги; небезпека ураження електрострумом; небезпека виникнення загорань та пожеж; порушення параметрів мікроклімату, передбачених для навчальних приміщень; довготривалі статичні навантаження.

2.3. Студент-практикант повинен виконувати тільки ту роботу, яка йому доручена згідно з програмою практики.

2.4. У разі притягнення практиканта до робіт, які не передбачені програмою практики, йому слід негайно доповісти про це керівнику практики.

3. Під час практики не допускається:

3.1. Не виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку установи, зокрема, запізнюватися на роботу.

3.2. Пропускати або не проводити визначені програмою практики уроки та зривати освітній процес.

3.3. Залишати робоче місце без дозволу керівника практики, учителя, директора ЗЗСО.

3.2. Відволікати від роботи педагогічних працівників, які його

оточують, заважати освітньому процесу.

3.3. Залишати учнів, з якими він проводить навчальні заняття, позакласну діяльність без нагляду.

3.4. Під час занять у навчальному кабінеті виконувати роботу, яка не передбачена розкладом і планом занять.

3.5. У процесі виникнення недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, ксерокса, побутових приладів тощо) самостійно або разом з учнями їх ліквідувати, натомість негайно повідомити керівника закладу, учителя та припинити роботу до усунення недоліків.

3.6. Під час встановлення порушень вимог охорони праці в приміщенні для занять, розпочинати чи продовжувати роботу з учнями до усунення недоліків, які загрожують їхньому життю та здоров'я, зобов'язаний повідомити керівника закладу освіти про причини відміни занять у кабінеті.

3.7. Виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці учня чи в приміщенні. Ремонт виконується спеціально підготовленим персоналом закладу (електромонтером, слюсарем, електромеханіком).

4. Студент-практикант зобов'язаний:

4.1. Уживати заходи дисциплінарного впливу до учнів, які свідомо порушують правила безпечної поведінки під час занять.

4.2. Повідомляти керівника закладу про недоліки в забезпеченні охорони праці, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, травмонебезпеки обладнання, інструментів тощо).

4.3. Прийняти екстренні заходи під час погіршення стану здоров'я учня (запаморочення, втрата свідомості, кровотеча з носа тощо), надати йому необхідну першу (долікарську) допомогу та викликати медичного працівника;

4.5. Дбати про особисту безпеку, повідомляти, якщо потрібно, про погіршення стану власного здоров'я під час робочого процесу.

1.12.2 ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

1. Загальні положення

1.1. Із метою забезпечення повної безпеки життя і здоров'я дітей необхідно ретельно дотримуватись техніки безпеки, санітарно-гігієнічних вимог, правил пожежної і електробезпеки, дорожнього руху, поведінки дітей на уроках, під час виконання робіт, проведення масових заходів, екскурсій і прогулянок.

1.2. Під час практики студент відповідає за життя і здоров'я дітей.

1.3. Необхідно вжити всіх заходів для усунення небезпечних ситуацій, проявляти максимум уваги до учнів.

1.4. Під час практики постійно стежити за станом здоров'я дітей, знати учнів з вадами здоров'я; у випадку захворювання дитини викликати лікаря і батьків.

1.5. Необхідно регулярно проводити з учнями різні види інструктажів про дотримання правил ТБ, БЖД під час уроків, на перервах, у позаурочний

час.

1.6. Провести позакласні виховні заходи з питання безпеки життєдіяльності.

2. Забезпечення БЖД учнів у приміщеннях

2.1. Здійснювати повсякденний нагляд за станом обладнання, меблів.

2.2. Підставки для квітів повинні бути стійкими; не дозволяється розміщувати квіти на шафах, на стінах, підвіконнях.

2.3. Не забивати цвяхи чи інші гострі предмети на рівні зросту дітей.

2.4. Необхідно здійснювати щоденне вологе прибирання і регулярне провітрювання класної кімнати; стежити за чистотою вікон, занавісок; ніщо не повинно перешкоджати доступу світла в класну кімнату.

2.5. Навчальне обладнання, знаряддя праці слід зберігати в спеціально відведених безпечних місцях.

2.6. У класі розмістити стенди з правилами пожежної безпеки та дорожнього руху.

3. Дотримання правил ТБ на уроках «Я досліджую світ», «Дизайн і технології»

3.1. Перед початком роботи варто детально проінструктувати дітей з кожного виду навчального завдання.

3.2. Інструктаж супроводжувати показом безпечних прийомів роботи.

3.3. Після інструктажу слід шляхом часткового показу дій дітьми переконатись, що вони засвоїли правила і вимоги безпеки.

3.4. У процесі роботи з ножицями необхідно ретельно стежити, щоб діти правильно їх тримали (направленими від себе від сусіда, від очей тощо).

3.5. Ножиці повинні бути з тупими кінцями і зберігатись у спеціальній коробці чи пеналі.

3.6. Під час роботи з тканиною треба стежити, щоб діти користувались наперстком, не використовували іржаві голки.

3.7. Необхідно зберігати голки, булавки в спеціальних коробках, подушечках.

3.8. Уважно стежити, щоб діти не брали булавки, голки до рота, не прикріпляли до одягу, не кидали на підлогу.

3.9. У випадку поранення необхідно надати дитині першу медичну допомогу або викликати лікаря.

3.10. У класній кімнаті (майстерні) мати аптечку з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги.

4. Дотримання правил БЖД на уроках фізкультури

4.1. Перед уроком ретельно перевірити стан спортивного залу чи майданчика.

4.2. Перед уроком у залі необхідне вологе прибирання, дотримання чистоти та порядку упродовж уроку.

4.3. Спортивне обладнання повинно бути справним, надійно закріпленим, зберігатись у безпечному місці.

4.4. Уроки фізкультури слід проводити в спортивному одязі, взутті відповідно до пори року.

4.5. Слід навчати учнів безпечного виконання фізичних вправ, дотримання дисципліни і правил поведінки, сумлінного виконання всіх команд учителя.

4.6. Необхідно стежити за дозуванням фізичних вправ, станом здоров'я дітей, знати дітей з ослабленим здоров'ям.

4.7. Здійснювати страхування учнів під час виконання фізичних вправ.

4.8. Діти, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми в спортивному залі чи на майданчику.

4.9. Користуватися спортивним обладнанням та інвентарем без дозволу вчителя учням забороняється.

4.10. У спортивному залі необхідно мати аптечку з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги.

5. Дотримання правил ТБ під час використання ІКТ

5.1. Перед роботою провести інструктаж з ТБ на робочому місці.

5.2. Користуватись електрообладнанням дозволяється тільки за надійного заземлення корпусу.

5.3. Перед початком роботи необхідно включити систему кондиціонування повітря в приміщенні.

5.4. Необхідно правильно відрегулювати освітлення робочого місця.

5.5. На екран діти повинні дивитись під прямим кутом, а не збоку.

5.6. Під час роботи не допускаються сторонні розмови, подразнюючі шуми.

5.7. Усі кабелі слід вставляти і виймати тільки при вимкненій апаратурі.

5.8. За появи будь-яких несправностей або запаху горілого слід повідомити відповідального за електрообладнання.

5.9. Після закінчення роботи необхідно привести в порядок робоче місце, вимкнути електропостачання.

6. Охорона життя і здоров'я дітей при проведенні екскурсій, прогулянок

6.1. Перед екскурсією вчителів необхідно відвідати і оглянути її об'єкт, вибрати місце для безпечного розміщення дітей.

6.2. До виходу на об'єкт учитель разом з представником адміністрації школи проводить інструктаж учнів з ТБ, правил дорожнього руху.

6.3. На об'єктах, якщо там працюють люди, учнів інструктує керівник або досвідчений працівник.

6.4. Екскурсію необхідно проводити за чітким планом, затвердженим керівником школи, дотримуючись часу (40–50 хв).

6.5. Не можна дозволяти учням під час екскурсії наближатись, торкатись окремих видів обладнання, транспортних засобів, загонів для свійських чи диких тварин.

6.6. Необхідно бути дуже уважним до сигналів, які подаються персоналом, не відволікати працівників своїми розмовами.

6.7. Не можна допускати порушення дисципліни з боку дітей,

відлучення з місця екскурсії чи прогулянки, ігор, бешкетництва.

6.8. Важливо продумати організований відпочинок дітей після екскурсії і місце його проведення.

6.9. Шлях до місця екскурсії і повернення повинен бути найкоротшим, безпечним, з пунктами відпочинку, з мінімальною кількістю переходів через проїзні частини доріг.

6.10. З класом в 30 осіб вирушають 2 керівники, призначені директором чи заступником директора школи.

6.11. Перед виходом, після привалів, перед поверненням необхідно перерахувати дітей.

6.12. Колону дітей формують з урахуванням, що на початку і в кінці потрібно поставити пари найбільш дисциплінованих, уважних учнів.

6.13. Під час руху колони дорослі повинні знаходитись у голові і в кінці з сигнальними червоними прапорцями.

6.14. Екскурсійне обладнання ретельно продумується і відбирається, рівномірно розподіляється між дорослими і дітьми з умовою, що максимальна вага для дітей не повинна перевищувати 3 кг.

6.15. Забороняється збір дітьми невідомих плодів, ягід, грибів, рідкісних об'єктів природи; забороняється пити воду з відкритих джерел.

6.16. У випадку виникнення небезпечних ситуацій, захворювання або травмування дітей, екскурсія призупиняється, діти відводяться в безпечне місце, а потерпілому надається перша медична допомога, при необхідності його направляють у найближчий медичний пункт, повідомляють про випадок та стан дитини директора школи, батьків.

6.17. Передбачати надзвичайні ситуації, пов'язані із порушенням спокою громадського порядку, а також через військовий стан в Україні.

7. Алгоритм дій для вчителів у разі проведення занять і увімкнення сигналів тривоги

7.1. Відповідальна особа вмикає наявну систему оповіщення закладу.

7.2 Вчитель сповіщає учнів про загрозу, а батьків – про переміщення дітей до укриття.

7.3 Необхідно організувати пересування двома колонами в приміщенні класу та швидко залишити кабінет.

7.4 Для супроводу початкових класів можуть бути залученні помічники.

7.5 Для швидкого надання медичної допомоги має бути залучений медичний працівник.

7.6 Відповідальні особи після оголошення сигналу оповіщення мусять перевірити всі приміщення закладу на відсутність у них учасників освітнього процесу та працівників закладу, по завершенню перевірки прямувати до найближчого укриття.

7.7 Учні, які знаходяться на подвір'ї закладу, під час сигналу оповіщення повинні самостійно рухатися до найближчого укриття фонду захисних споруд.

7.8 У середині захисної споруди відповідальні особи повинні допомогти учасникам освітнього процесу швидко та спокійно зайняти місця.

7.9 Під час перебування в захисній споруді вчителі та відповідальні особи здійснюють необхідну підтримку, заходи для комфортного та спокійного перебування в укритті.

7.10 Після завершення небезпеки та оголошення про відбій тривоги, вчителі та відповідальні особи слідкують за тим, щоб вихід усіх учасників освітнього процесу з укриттів здійснювався колонами або групами.

7.11 Під час переміщення до укриттів необхідно врахувати наявність інклюзивних груп і класів. У випадку присутності дітей з ООП – попередньо проводити з ними навчання та бесіди, передбачити швидке та спокійне переміщення до укриття, спеціальне місце та заходи, що будуть здійснюватися в укриттях для максимального залучення до них дітей з ООП.

8. Детальний порядок дій вчителя на випадок евакуації

8.1 негайно організуйте евакуацію дітей з будівлі школи.

8.2 Зберіть учнів і зробіть перекличку.

8.3 Проведіть учням короткий інструктаж щодо пересування школою у безпечне місце.

8.4 Повідомте адміністрації школи, хто з учнів перебуває разом з вами, а хто відсутній.

8.5 Дізнайтеся, які аварійні виходи обстежені й безпечні.

8.6 Якщо відчуваєте запах диму, закрийте дихальні шляхи щільно згорнутим предметом одягу та виведіть учнів.

8.7 Коли прибудете на місце евакуації, зробіть повторну перекличку.

8.8 Повідомте адміністрацію про те, що дісталися безпечної зони.

9. Інструкція про дії вчителів під час евакуації за пожежі

9.1 Після отримання сигналу про евакуацію учитель зобов'язаний: припинити навчання; знеструмити електричні прилади та обладнання, вимкнути світло і зачинити вікна у приміщенні, де проводилися заняття; у разі значного задимлення видати учням наявні у кабінеті засоби індивідуального захисту; з урахуванням обстановки, що склалася, визначити найнебезпечніші евакуаційні шляхи й виходи з будівлі відповідно до плану евакуації до безпечної зони в найкоротший строк; ретельно перевірити кабінет, щоб унеможливити перебування учнів у небезпечній зоні; ліквідувати умови, що спричиняють виникнення паніки; у найкоротший час організовано вивести учнів найбезпечнішими евакуаційними шляхами і виходами з будівлі відповідно до плану евакуації; з метою запобігання поширенню вогню, диму не відчиняти вікна і двері, а також не розбивати скло, оскільки доступ кисню збільшить осередок пожежі, і вогонь та дим поширяться до суміжних приміщень.

9.2 Після виходу з будівлі вчитель має привести учнів на збірний пункт і перевірити їх присутність за списком. Про відсутність кого-небудь із учнів вчитель має повідомити керівнику закладу або особі, яка його заміщує;

9.3 Учителю не можна залишати учнів без нагляду з моменту виявлення пожежі та до її ліквідації.

1.13 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Батьківські збори : шляхи до партнерства та співпраці : методичний посібник для вчителів початкових класів / уклад. : О. В. Пагава, Я. О. Чернишова. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 96 с.
2. Бахмат Н. В. Інноваційні технології вивчення математики в початковій школі : навчальний посібник / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; педагогічний факультет. Київ : Міленіум, 2022. 284 с.
3. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник / Упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
4. Державний стандарт початкової освіти. *Учитель початкової школи*. 2018. № 4 (вкладка). С. 1–16.
5. Дидактико-методичні засади контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : монографія / Онопрієнко О.В. Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. [2-е вид., допов.]. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
7. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації [Електронне видання] / кол. автор. ; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. О. В. Онопрієнко. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. 146 с.
8. Діяльнісна математика. Методичний посібник із фасилітації уроків математики в початковій школі / The LEGO® Foundation. Запоріжжя : СТАТУС, 2023. 208 с.
9. Дорож І. А., Ковальчук А. Ф. Методика навчання освітньої галузі «Технології» : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2018. 264 с.
10. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи: науково-методичний посібник / Ларіонова Н. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
11. Електронні підручники для 1, 2, 3, 4 кл. закладів загальної середньої освіти. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php
12. Застосування педагогічної технології «Щоденні 5» у роботі над текстом у початковій школі (1–2 класи) : навчально-методичний посібник / упорядник: Наталія Тіхонова. Кропивницький, 2021. 100 с.
13. Застосування педагогічної технології «Щоденні 5» під час роботи над текстом у початковій школі (3-4 класи) : навчально-методичний посібник / Упорядник Наталія Тіхонова. Кропивницький, 2022. 96 с.
14. Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: методичний посібник / Мартиненко В. О. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
15. Інноваційні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі : навч. посіб. / заг. ред. Н. В. Гудими. Кам'янець-Подільський : Друк-сервіс, 2018. 168 с.

16. Інтегративний підхід: актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи : навчально-методичний посібник / уклад.: Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 76 с.
17. Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник / Волощенко О., Козак О. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
18. Інтегрований розвиток наскрізних умінь молодших школярів / Крамар Н.П., Голоцукова Л.М. Маріуполь : Комунальний заклад «Маріупольська загальноосвітня школа I – III ступенів № 64», 2019. 80 с.
19. Каніщенко А. П. Методика навчання української мови в початковій школі : лекційно-практичний курс із дисципліни. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. Кн. 1: Методика вивчення мовної теорії ; методика розвитку усного і писемного зв'язного мовлення. 176 с.
20. Каніщенко А. П. Методика навчання української мови в початковій школі : лекційно-практичний курс із дисципліни. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. Кн. 2: Методика навчання грамоти ; методика літературного читання. 256 с.
21. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посіб. (для студ. пед. вузів). Київ : Вища школа, 2005. 313 с.
22. Качак Т. Б. Літературна освіта молодших школярів : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ. 2017. 44 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2075/1/Качак%20Т.%20Літературна%20освіта.pdf>
23. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва : підручник. Київ : Академія, 2016. 352 с.
24. Квести в початковій школі / Большакова І., Пристінська М., Ареф'єва В. Київ : Вид. дім «Перше вересня», 2016. 136 с.
25. Компетентнісна спрямованість розвивального навчання в початковій школі: збірник матеріалів учителів початкових класів, які працюють за системою розвивального навчання ДРiМ (В. В. Давидова, В. В. Репкіна, С. Д. Максименка та ін.) / упорядник Наталія ТИХОНОВА. Кропивницький, 2021. 68 с.
26. Концепція створення освітніх онлайн-ресурсів для дітей молодшого шкільного віку. 36 с.
27. Крокуємо до успіху: ранкові зустрічі: навчально-методичний посібник / уклад.: Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова, М. О. Банник. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 114 с.
28. Культура добросусідства. «Батьківські збори по-новому: актуально, інтерактивно, корисно» : програма і методичні рекомендації / (редактори-укладачі: О. В. Аніщенко, М. А. Араджионі, А. І. Гусєв, В. І. Потапова). Київ : ТОВ «Прометей», 2019. 544 с.
29. Масол Л. М. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво». 205 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

30. Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія : посібник. Київ : Стилос, 2006. 543 с.
31. Медіаграмотність у початковій школі : посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г. А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
32. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
33. Моделювання портфоліо педагога : навч.-метод. посіб. / уклад. Н. В. Бахмат. 2-ге вид., переробл. і допов. Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2014. 72 с.
34. Московчук Л. М. Морально-естетичне виховання молодших школярів засобами духовної музики українських композиторів : наукова монографія. Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2022. 360 с.
35. Московчук Л. М. Методика навчання математики в початковій школі : навч. посіб. Частина 1. Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2025. 118 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9261>
36. Московчук Л. М. Методика навчання математики в початковій школі : навч. посіб. Частина 2. Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А.С., 2025. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9332>
37. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» / Антонова О. П. Київ : Генеза, 2019. 96 с.
38. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу» / Масол Л. М. Київ : Генеза, 2019. 208 с.: іл. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php
39. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах закладах загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Масол Л.М. Київ : Генеза, 2020. 160 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php
40. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Київ : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.
41. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Гільберт Т. Г., Тарнавська С. С, Павич Н. М. Київ : Генеза, 2019. 256 с.
42. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу / Гільберт Т.Г., Тарнавська С.С., Хитра З.М., Павич Н. Київ : Генеза, 2020. 240 с.

43. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інформатики у 1–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу»: для пед. працівників / Суховірський О. В. Київ : Генеза, 2021. 160 с.

44. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: технологічна освіта у початковій школі»: для пед. працівників / Тетяна Гільберг [та ін.]. Київ : Генеза, 2021. 160 с.

45. Науково-методичний супровід професійної підготовки педагогічних та керівних кадрів для Нової української школи : монографія [Електронне видання] / Л. В. Задорожна-Княгницька та ін. ; за заг. ред. О. А. Голюк. Київ : Маріупольський державний університет, 2024. 236 с.

46. Нестандартні уроки позакласного читання в початковій школі (з досвіду роботи вчителів початкових класів Кіровоградщини) : методичні розробки для вчителів початкових класів / упорядник Н. Г. Тіхонова. Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2024. 132 с.

47. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / Гущина Н. І. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 112 с.

48. Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів: навч.-метод. посіб. / П. Г. Копосов. Харків : Вид-во «Фабула», 2021. 160 с.

49. Нова українська школа: діагностична та корекційно-розвивальна робота з молодшими школярами : навчально-методичний посібник / С. Л. Коробко, О. І. Коробко. Київ : Літера ЛТД, 2021. 160 с.

50. Нова українська школа: інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. / Онопрієнко О. В. Харків, 2021. 208 с.

51. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / Вашуленко М. С. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.

52. Нова українська школа: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в початковій школі Навчально-методичний посібник / І. П. Старагіна / За редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 58 с.

53. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навчально-методичний посібник / Бабко Т.М., Банах О.В., Вознюк А.В., Коломоєць Г.А., Кудрик Л.Г., Мельник О.М. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 208 с.

54. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник / Кірик М. Ю., Данилова Л. І. Львів : Світ, 2019. 136 с.

55. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Волошенюк О. В., Мокрогуз О. П., Ганик О. В. Київ : ПРОПАПР, 2021. 160 с.

56. Нова українська школа: організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу : навч.-метод. посіб. / Н. І. Гущина, Т. Г. Орлова, Л. Г. Кондратова. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.

57. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи: навчально-методичний посібник / Цимбалару А.Д. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

58. Нова українська школа : poradnik dla vchitelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.

59. Нова українська школа: психолого-педагогічна підтримка молодших школярів із труднощами в навчанні: навч.-метод. посіб. / Лоліта Малініна. Київ : Грамота, 2021. 64 с.

60. Нова українська школа: розвиток критичного мислення в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник / Пометун О.І. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 192 с.

61. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Терещенко В. М., Панченков А. О. Харків : Соняшник, 2020. 176 с., іл.

62. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи : навчально-методичний посібник / Котик Т.М. Тернопіль : Астон, 2020. 192 с.

63. Нова українська школа: український правопис у системі формування орфографічної компетентності в учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. / Н. О. Воскресенська, М. В. Коновалова, І. М. Літвінова, О.О. Якименко. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 160 с.

64. Нова українська школа: формування соціальної компетентності учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. / Лоліта Малініна. Київ : Грамота, 2021. 72 с.

65. Нова українська школа: формування у молодших школярів навичок конструктивного спілкування : навч.-метод. посіб. / Т. М. Костенко, К. С. Довгопола. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 176 с.

66. Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 415 с.

67. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

68. Палійчук О. М. Методика навчання каліграфічного письма: Навчальний посібник. Чернівці : Букрек, 2010. 344 с.

69. Палійчук О., Прокоп І. Методика навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2017. Ч. 1. 224 с.
70. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Каравела, 2016. 496 с.
71. Партнерська взаємодія між школою та сім'єю як необхідна умова формування системи цінностей дитини (з досвіду роботи) : навч.-метод. посіб. / уклад. Г. М. Стеценко, Н. Г. Тіхонова. Кропивницький, 2023. 48 с.
72. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
73. Педагогічна майстерність учителя початкових класів: візуалізація навчальної інформації в початковій школі: методичний посібник / Малихін О., Липчевська І. Київ : «Видавництво Людмила», 2023. 74 с.
74. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в Новій українській школі: оновлення філософії освіти : монографія ; за заг. ред. Н.В. Бахмат, Н.В. Мелекесцевої, Н.В. Гудими. Київ : Міленіум, 2024. 366 с.
75. Порадник з питань організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти : матеріали інструктивно-методичної наради «Початкова освіта в нових реаліях: досвід, ризики та перспективи». Ужгород, ЗІППО, 2022. 81 с.
76. Початкова школа: виховання на цінностях: збірник виховних справ / упорядники : Л. П. Ткаченко, А. О. Ткаченко, О. В. Романюк. Біла Церква. КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2017. 88 с.
77. Початкова школа: виховання на цінностях. Частина І. Національно-патріотичне виховання на уроках літературного читання : методичний посібник / упорядники: Л. Ткаченко, О. Романюк, А. Ткаченко. Біла Церква, 2017. 183 с.
78. Природнича освіта у початковій школі: історія, теорія, практика : навч. посіб. для вчителів початкових класів / уклад. А. М. Мартін, Н. В. Тарапака. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 60 с.
80. «Промоції та інноваційні мотивації учнів початкових класів НУШ до читання сучасної української дитячої літератури: підходи й можливості» (Практичний посібник до Хрестоматії сучасної української дитячої літератури для 1, 2 класів серії «Шкільна бібліотека»). Славута, 2023. 124 с.
81. Професійна компетентність вчителя початкових класів : навч.-метод. посіб. для вчителів / автори-упоряд.: В. Є. Берека, А. В. Галас. Харків : Ранок, 2018. 496 с.
82. Розвиток креативності в учнів різного віку : навч.-метод. посіб. / Павлюх В. В. КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського». 2023. 72 с.
83. Розвиток критичного мислення молодших школярів в умовах Нової української школи : методичний посібник / автор-уклад. Н. Б. Ларіонова. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 64 с.

84. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.
85. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти : посібник для вчителів і методистів початкового навчання. 3-тє вид., без змін. Київ : Богданова А. М., 2009. 226 с.
86. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання : методичний посібник / Савченко О. Я. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
88. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php
89. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 320 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php
90. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності: методичний посібник / Бібік Н. М. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
91. Технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичний кейс: метод. посіб. / О. Онопрієнко, О. Петрук, Т. Павлова ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я. Савченко. Київ : Педагогічна думка, 2023. 247 с.
92. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти 1–2 класи + Закон України «Про освіту» + Державний стандарт початкової освіти. Київ : Освіта-Центр плюс, 2018. 240 с.
93. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти 3-4 класи. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>
94. Тлумачний словник шкільної лексики (початкова школа) / автори-укладачі : Н. В. Гудима, Н. В. Мелекесцева. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 120 с.
95. Уроки креативності. Практичний досвід розвитку креативного мислення дітей 7-10 років : посібник для вчителів, педагогів та батьків / За ред. Т. О. Пушкарьової. Київ : ТОВ «Росток А.В.Т.», 2022. 60 с.
96. Формування вмінь візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи: методи діагностики : метод. посіб. / Малихін О. В., Ліпчевська І. Л. Київ : «Вид-во Людмила», 2023. 72 с.
97. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу : методичний посібник / Прищепя О. Ю. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.

98. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Кальчук М. І. Програма курсу українознавства за вибором «Я люблю Україну» (1-4 класи). *Початкова школа*. 2016. №9. С. 39-48.

99. Черкасов В. Г. Теорія і методика музичної освіти : навч. посіб. Київ : Академія, 2016. 240 с.

100. Шевців З. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 384 с.

101. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник / Упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32 с.

102. Шість цеглинок – сходинки успішного вивчення математики у початковій школі : методичні рекомендації / Пашанова Т. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2022. 44 с.

103. STEM-освіта в початковій школі: від навчальної моделі до реального уроку. І. Потапенко; за заг. ред. О. Елькін, О. Масалітіна; упорядкув. К. Ремез. Електронне видання. Київ : ГО «EdCamp Ukraine», 2023. 300 с.

Інформаційні ресурси

1. Видавництво «Початкова школа». URL: <http://www.pochatkova-shkola.net/index.htm>.

2. Вчитель вчителю, учням та батькам. URL: <http://teacher.at.ua/>.

3. Електронні версії підручників для 1-4 класів. URL: <https://cutt.ly/2apITMT>

4. Інтерактивний посібник-глосарій для вчителів початкових класів. URL: <https://edera.gitbooks.io/glossary/>.

5. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір. URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof-tech/6/0001>.

6. Концепція «Нова українська школа». Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України № 988-р від від 14 грудня 2016 р. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>

7. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання / авторський колектив; за ред. Є. М. Бачинської, О. В. Матушевської. Біла Церква : КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2020. 109 с. URL: <https://www.kristti.com.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-organizatsiyi-osvitnogo-protsesu-v-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osvity-v-umovah-dystantsijnogo-navchannya/> (дата звернення : 17.06.2020).

8. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.

9. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL: <http://osvita.in.ua/index.php?option>.

10. Нова українська школа. URL: <http://nus.org.ua/>.

11. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
12. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. Травень 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recome ndazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
13. Освіта UA. URL: <https://osvita.ua/>.
14. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 року № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>
15. Портал вчителів початкових класів «Урок». URL: <http://www.yrok.net.ua/>.
16. Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40. URL: <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>
17. Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів початкових класів Нової української школи : наказ МОН від 02.09.2020 № 1096. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendacij-shodo-zapovnennya-klasnogo-zhurnalu-uchniv-pochatkovih-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli>
18. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 13.07.2021 р. № 813. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
19. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : Указ Президента України від 25 травня 2020 р. №195/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>
20. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>.
21. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
22. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18 травня 2019 р. №286/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025>
23. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Закон України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/.

24. Професійний стандарт за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затверджений Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 р. № 1225. URL: [Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» | Міністерство освіти і науки України](#)

25. Рекомендації щодо організації оцінювання в умовах дистанційного навчання: лист МОНУ від 16.04.2020 № 1/9-213. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/72975/

26. Руханки. URL: <https://cutt.ly/napLo6L>, <https://cutt.ly/CapLjNT>

27. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти: затв. наказом МОЗ від 25.09.20 р. № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>

28. Студія онлайн-освіти “Educational Era”. URL: <https://www.ed-era.com/>.

29. Фізкультхвилинки в початковій школі. URL: <http://klasnaocinka.com.ua/>, <http://www.myvchytel.dp.ua>

30. Цікава наука на каналі YouTube. URL: <https://cutt.ly/7apIVuF>

31. Щоденник.ua – шкільна освітня мережа. URL: <http://company.shodennik.ua/benefits/education/>

32. Щодо організації форм здобуття загальної середньої освіти в Новій українській школі: лист Міністерства освіти і науки України від 20.08.2019 року № 1/9-525. URL: [mon.gov.ua > npa > shodo-organizaciyi-form-zdobutty](http://mon.gov.ua/npa/shodo-organizaciyi-form-zdobutty).

33. Щодо організації дистанційного навчання: лист МОНУ від 02 листопада 2020 р. № 1/9-609 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>

34. «Я досліджую світ». Онлайн-ресурси для компетентнісного навчання учнів початкових класів. URL: <https://goo.su/0zYk>

35. Як діяти вчителям під час занять при оголошенні сигналу «Повітряна тривога». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-seredovishe-yak-diyati-vchitelyam-pid-chas-zanyat-pri-ogoloshenni-signalu-povitryana-trivoga>